

O MONADĂ DRAMATURGICĂ

CAII LA FEREASTRĂ de Matei Vişniec • **TEATRUL MIC** • Data reprezentației: 12 ianuarie 1994 • Regia: Nicolae Scarlat • Scenografia: Dragoș Buhagiar • Distribuția: Ana Scarlat (Mama, Fiica, Soția), Ioan Chelaru (Mesagerul, Personajul cu Toba), Claudiu Istodor (Fiul, Tatăl, Soțul).

Piesă de tinerețe a veteranului noii generații (?) de dramaturgi români, **Caii la fereastră** are, în sfârșit, parte la Teatrul Mic de premiera ce ar fi trebuit să se petreacă, acum aproape un deceniu, la „Nottara”, fiind atunci suspendată, chiar în ziua reprezentației, din cauza plecării lui Matei Vişniec în străinătate. Înfăptuită grație Premiului „Horia Lovinescu”, decernat în anul 1992 dramaturgului de către Grupul de societăți „Glob R”, condus de Radu Dumitru, și de către revista „Teatrul azi” – premiu constând în subvenționarea montării acestui text anume –, inedita recuperare i-a oferit regizorului Nicolae Scarlat ocazia de a continua fidelă și fertila investigare scenică a scrierilor lui Vişniec. Acestea alcătuiesc deja, poate nu atât un univers, cât o monadă dramaturgică, definită de perceperea acută a absurdului ce guvernează relațiile dintre oameni, fie ele strict interpersonale, intime (în sens larg), ori înălțate, prin jocul întâmplărilor, la rangul de Societate, Politică, Istorie etc. Nu altul este demersul în cazul textului în discuție; aici, trei episoade „familiale”, plasate în trei momente istorice

foto: Cornel Lazăr

Ana Scarlat și Ioan Chelaru în **Caii la fereastră** de M. Vişniec la Teatrul Mic (regia: Nicolae Scarlat)

diferite dar având în comun fundalul unui război mai mult sau mai puțin ilustru, servesc descrierii efectelor deopotrivă tragice și grotești ale spiritului belicos în acțiune. Sub privirile îngrijorate, plictisite ori perplexe ale Mamei, Fiicei și Soției (puțin convingătoare, din pricina vocii neîncălzite ori a tracului, în primul rol, Ana Scarlat evoluează satisfăcător, cu accente bine marcate, în celelalte două), Fiul, Tatăl și, respectiv, Soțul (diferențiind inteligent ipostazele, într-un continuu crescendo, Claudiu Istodor dă un veritabil recital în cea din urmă) elogiază, fiecare în felul său, măcelul organizat; realitatea sordidă, evocată și ilustrată sarcastic de Mesager (jucat savuros, cu subtilitate și umor sec, de Ioan Chelaru) îi contrazice însă prompt, sancționându-i printr-o moarte lipsită de glorie. Dezavantajată de un anume tezism, pe care

absurdul grațios-temperat al replicilor nu reușește să-l estompeze, piesa nu este printre cele mai izbutite ale lui Vişniec; rigoarea construcției și virtuozitatea dialogurilor, specifice scrierilor dramaturgului, o fac însă, oricum, interesantă. Interesantă, desigur, mai ales pentru spectatori, mulțumită montării simple, de o elegantă austeritate, a lui Nicolae Scarlat, căreia scenografia expresivă a lui Dragoș Buhagiar îi construiește cadrul plastic ideal.

Prin **Caii la fereastră**, Teatrul Mic dovedește că programul său de susținere a dramaturgiei românești contemporane, program neformulat explicit, dar urmărit cu anume consecvență, are șanse să devină, eventual, atrăgător.

ALICE GEORGESCU

COMEDIE CĂZNITĂ ÎN CHEIE PARODICĂ

HANGIȚA de Carlo Goldoni. Traducere de N. Al. Toscani • **TEATRUL „ANDREI MUREȘANU”** din SFÂNTU GHEORGHE • Data reprezentației: 12 decembrie 1993 • Regia: Ion Cibotaru • Scenografia: Nicu Constantinescu • Muzica: Mădălina Florescu • Coregrafia: Benkő Gizella • Distribuția: Valeriu Andrei (Cavalerul), Dan Turbatu (Marchizul), Ștefan Alexandrescu (Contele), Valentina Buzdugan (Mirandolina), Ileana Surdu (Prima actriță, Ortensia), Ina Andriucă (A doua actriță, Dejanira), Roxana Comșa (A treia actriță), Vasilica Răileanu (A patra actriță), Keresztes Enikő (A cincea actriță), Sergiu Aliuş (Fabrizio), Tiberiu Tădoran, Nicolae Croitoru (Servitorul).

Nu știm câte dintre teatrele țării s-au încumetat să-l omagieze pe Carlo Goldoni – unul dintre cei mai importanți comediografi ai teatrului universal – cu prilejul comemorării a două secole de la trecerea lui în neființă și, totodată, în nemurire. Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe a făcut-o montând celebra comedie **Hangița**. Faptul că direcțiunea a decis să marcheze acest important eveniment cultural printr-o premieră e de salutat. Felul, însă, în care regizorul Ion Cibotaru – secondat, neinspirat, de scenograful Nicu Constantinescu – a realizat această premieră e discutabil și amendabil în multe dintre

compartimentele sale. În primul rând, ne referim la ideea organizării în hanul Mirandolinei a unui carnaval burlesc, la care participă inclusiv chelnerii și bucătarii și care, în mod paradoxal, din element dinamizator în intenție, devine o frână în calea derulării acțiunii, alertă de felul ei din scriitură. Carnavalul, altoit în mod artificial pe fundalul unei muzici fără nici o legătură cu Carlo Goldoni și epoca lui, n-are nici un haz, fiind de o platitudine supărătoare. E un leit-motiv anost și agasant prin repetare, ce se lipește anevoie pe trupul spumoasei comedii goldoniene și în care versurile (semnate de Radu Macrinici) sună cam în felul următor:

„Veniți, veniți la cel mai han / Veniți ca-n fiecare an / Veniți pe jos sau cu drezina / La han la Mirandolina“. Noi am fost la hanul Mirandolinei – dovadă, rândurile de față – și n-am prea înțeles nici rostul carnavalului, și nici necesitatea cântecului. Spectacolul, lipsit de unitate stilistică, pare a avea, totuși, ca notă dominantă, parodia, pe alocuri căpătând însă caracter de vodevil neaoș, de parcă pe scenă s-ar juca Alecsandri. Dar cea mai mare hibă a acestui spectacol căznit, de pretinsă comedie, în care comicul, existent în scriitură, se sufocă din cauza excesului de imaginație inadecvată, este pilonul în jurul căruia se învârteste acțiunea: Cavalerul. Acesta, în interpretarea țeapănă, rigidă a lui Valeriu Andrei (actorul are momente penibile, când nu mai știe cum să-și folosească mâinile, ca amatorii), e lipsit de relief artistic. Misoginismul personajului care, în cele din urmă, se convertește la dragoste (eșuând în insucces, căci Mirandolina preferă să se mărite cu Fabrizio), e conturat unidimensional, pentru că actorul – în această postură – e lipsit de vervă comică și este eliptic de personalitate până la limita unei platitudini jenante. Din păcate, el o atrage în jocul său anost și pe Valentina Buzdugan (Mirandolina), ale cărei frumusețe și prospețime nu pot compensa lipsa de experiență scenică și nici greșita îndrumare regizorală. Că actrița ar fi putut lua acest examen dificil cu o notă de trecere, accentuând latura exuberantă a personajului și dinamizându-l, se vede limpede din unele scene în care îl are ca partener pe Sergiu Aliuș, un Fabrizio credibil, bine și cu haz

compus, și chiar pe Tiberiu Tudoran (Servitorul), și el într-o evoluție parodică. Dar n-a fost să fie... Din lipsă de imaginație și inventivitate, scenograful a comasat întreaga acțiune într-un singur spațiu de joc – un bar de zi cu scaune înalte –, iar regizorul a uitat să taie sau măcar să adapteze o replică inadecvată locului în care a plasat întreaga acțiune: „Niciodată n-am să mai pun piciorul în camera dumatilă“, spune un personaj feminin. În care cameră? Costumele sunt, și ele, lipsite de unitate stilistică.

Caracterul parodic al spectacolului, cu vădite note caricaturale, se vede și din felul în care e conceput cuplul celor două actrițe – Ortensia (Ileana Surdu) și Dejanira (Ina Andriucă) – bine sudat și interpretat, împins, din păcate, de regizor spre manifestări isterice, acute și, pe alocuri, vulgare. Nu știm de ce (înclinăm a crede că tot carnavalul e de vină), în viziunea lui Ion Cibotaru, actrițele, din două la număr, s-au multiplicat la cinci. Probabil, Goldoni n-a avut simțul măsurii și nici pe cel al proporției dintre rolurile de bărbați și cele de femei, așa că acum, la două secole după moartea sa, trebuia corectat și recompus. S-a dovedit, doar, că autorii cei mai docili sunt clasicii...

Dacă ele ar fi fost în spiritul autorului și, mai ales, în folosul comediei, n-am fi avut, desigur, nimic împotriva numeroaselor invenții și contribuții regizorale. Că nu-i așa, se vede și cu ochiul liber al spectatorului de rând, care n-a prea râs și nici n-a prea aplaudat la premieră; cu excepția ultimului act, în care intriga se limpezește prin voința

autorului, regizorul nemiareușind s-o încurce și nici s-o estompeze. O notă bună, pentru siguranța și eleganța evoluției, se cuvine a fi acordată lui Ștefan Alexandrescu (Contele) și lui Dan Turbatu (Marchizul), tandem ce evoluează în cheie realist-comică (altă școală, alt stil de joc!). Ultimul, în momentele în care evoluează în... alte companii, nu se poate abține să n-o mai cotească și prin porumbiște, caricaturizând voit și mai puțin inspirat.

Inadecvarea la comedia goldoniană se vede și-n anumite găselnițe regizorale-scenografice: supradimensionarea absolut gratuită și illogică a unor elemente de recuzită (batista uriașă măsurând metri de pânză și balonul damigenei de 50 l) fără a se obține efectul comic pe care s-a mizat. Poante în sine, ușor puerile și cam atât.

Actorii și chiar figuranții s-au dovedit supuși și dispuși la eforturi, s-au investit muncă și pasiune, nervi și energie și, nu în ultimul rând, voință și chiar talent. Zadarnic.

DIMITRIE ROMAN

P.S. După spectacol, pe scenă, în prezența consilierului șef al Inspectoratului de Cultură al județului Covasna, domnul Petre Străchinaru, a directorului teatrului, prozatorul Radu Macrinici, și a actorilor Sebastian Comănici și László Károl (de la Teatrul Maghiar din localitate), spectatori au asistat la festivitatea aniversării a 50 de ani în slujba teatrului românesc ai minunatului actor Ștefan Alexandrescu, care în curând va împlini venerabila vârstă de 70 de ani. Au fost evocate personalitatea actorului, aportul său creator și mai ales pasiunea lui constantă pentru teatru. Evenimentul, pentru a cărui sărbătorire conducerea teatrului merită felicitări, a fost marcat și de o expoziție pe aceeași temă, amplasată în holul teatrului și care a cuprins imagini ale unor personaje întrupate de Ștefan Alexandrescu, întotdeauna cu siguranța actorului dotat cu har, pe scena Teatrului Național din Iași, a Teatrului Dramatic din Brașov și a celui în care, renunțând la pensie, lucrează și creează în prezent.

Se vede că în materie de comemorări și de aniversări Teatrul „Andrei Mureșanu“ stă bine. Nu-i suficient însă, mai este nevoie încă de ceva, de ceva esențial și indispensabil.

Așteptăm cu nădejde viitoarele premiere.

Moment din *Hangița de Goldoni* la Teatrul „Andrei Mureșanu“ din Sfântu Gheorghe (regia: Ion Cibotaru)